

Snuble-tråder

Er du på jakt etter en myk investering? Se opp, for det er lett å tråkke feil.

Antikviteter

Av Gro A. Grorud
Loffet Antikviteter

Neste uke selges et stort utvalg antikke tepper hos Christie's i London. Det er nesten 280 utrop og alder, størrelse og pris varierer en god del.

Det eldste teppet, det vil si et fragment på 50 x 23 cm, er fra 1500-tallet. Det er fra Isfahan i Persia, vevet med silke- og metalltråd. Vurderingen er på 16.500-25.000 kroner.

Auksjonens største teppe måler 854 x 560 cm. Det er en Kirman fra Sydøst-Persia vevet på 1880-tallet. Ekspertene hos Christie's regner med at det vil gå for 60.000-80.000 kroner.

Et 1600-talls Isfahan-teppe fra Iran har en øvre vurdering på 1.1 million kroner, og det blir antagelig auksjonens dyreste.

Hva avgjør prisen?

Ekte tepper er gjenstand for inves-

tering og spekulasjon - og for kopiering.

Det er flere ting som avgjør prisen på teppene: Den bestemmes blant annet av kvaliteten på materialet (god ull, bomull eller silke), stabile farger og mønster. Samtidig er teppets alder og almentilstand, det vil si slitasje, flekker og så videre med på avgjøre hva det koster..

Knutetettheten (antall knuter pr. kvadratmeter) varierer, men dette er mer interessant for å forstå teppes opprinnelse enn som kvalitetsgaranti.

Vær oppmerksom på at de tradisjonelle teppemønstrene kopieres i land som India og Pakistan. Også i Kina fremstilles tepper etter gamle persiske mønstre. Disse teppene kan være flotte kunsthåndverk, men har ikke samme pengeverdi som et teppe som virkelig er laget i det distriktet det bærer navnet til.

Flyvende tepper

I Tyrkia og India (Kashmir) lages det i dag tepper som er «tilpasset» turiststrømmen. De er uten kunsthåndverksmessige kvaliteter. De blir fremstilt med materialer som har minimumskvalitet, som glanset (mercerisert) bomull, som selges som silke, eller rayon

som er cellulosebasert - som også selges som silke. Kortfibret ull blandet med kjemikalier for at den skal henge sammen, er også mye brukt.

Det samme gjelder tepper fra Marokko og til dels fra Iran. Nye silketekter fra Iran kan ha så dårlige farger at de blir avvist på profesjonelle vaskerier.

Reiseselskapene tilbyr turistene skreddersydde turer til teppeforhandlere. Turistene handler og får med sertifikat som garanti. Når de kommer hjem med «kuppet» de har gjort i basaren, og vil ha det taksert hos en fagmann, er skuffelsen ofte stor. Ingen rabatt kan erstattet manglene som gjør et teppe verdiløst.

Historikk

Hvor langt tilbake går teppenes historie?

Gravmalerier fra oldtidens Egypt viser vakre tekstiler, men det eldste teppet som er funnet, er fra det 5. århundre før Kristus. Det lå i en fyrstegrav i Syd-Sibir. Gravrøvere hadde en gang laget hull i graven, så den ble fylt med vann som frøs til is. Slik lå teppet dypfrosset fra det 5. århundre f. Kr. til arkeologene fant det på 1940-tallet. Pazyryk-teppet som det kalles, henger i dag

i Eremitage-museet i St. Petersburg.

Det tok imidlertid lang tid før teppefant veien til vår del av verden. Gjennom venezianske handelshus kom de til Europa på 1400- og 1500-tallet, men svært få av disse teppene er bevart. Men den flamske kunstneren Hans Holbein og italieneren Lorenzo Lotto har med utrolig nøyaktighet malt

tepper fra den tiden i sine bilder. De viser hvordan teppene ble betraktet som kostbarheter: De ligger enten på et bord eller henger fra en altan eller vegg for å signalisere eierens posisjon og velstand.

På 1500- og 1600-tallet får den persiske teppekunsten en veldig oppblomstring. Persia (dagens Iran) blir betraktet som teppenes høyborg. Men det knyttes tepper fra Tyrkia i vest til Kina i øst. På Balkan og i Nord-Afrika lages også det vi kaller ekte, håndknyttede tepper. **Men bare tepper knyttet i Persia er persiske, alle andre er orientalske.**

Teppebandene har alle en brokete historie med kriger, flytting av grenser og folkegrupper på vandring. Tross disse dramatiske omveltningene, har teppe-mønstrene gjennom århundre forblitt de samme, akkurat som måten å lage dem på.

” Bare tepper knyttet i Persia er persiske, alle andre er orientalske

” Tepper er gjenstand for investering og spekulasjon

Röllaken fra Skåne

Dette er et såkalt röllaken fra Skåne. Röllaken ble brukt som sengeteppe eller veggteppe, tilsvarende våre åklær, og var ofte jentas medgift. Teppet har typiske elementer fra Ingelstad-området og er vevet tidlig på 1800-tallet. Teppet er 198 x 124 cm, og har en vurdering på **33.000-55.000 kroner**.

«Black tree» Hammersmith-teppe, engelsk, fra ca. 1880.

William Morris laget først maskinknyttede tepper på 1870-tallet, men gikk raskt over til håndknytting. Han understreket at designet skulle være det essensielle og at formen på blad, blomster, dyr og fugler bare skulle antydes. William Morris (1834-1896) regnes som en av Englands største designere gjennom tidene. Han var en modernist som hentet inspirasjon i middelalderkunsten. Han grunnla Morris & Company som drev stort innen tapeter, tepper og tekstiler. Dette teppet er 234 x 155 cm og har en vurdering på **110.000-165.000 kroner**. Tepper med William Morris mønster har også blitt knyttet i Tyrkia, i meget god kvalitet, siden 1990-tallet.

Et 1600-talls Isfahan-teppe fra Central-Persia

Denne typen tepper ble laget både for det lokale markedet og for eksport til Europa fra slutten av 1500- til andre halvdel av 1700-tallet. Etterspørselen var stor etter denne typen klassiske tepper med rubinrød bunn og svungne blomstermotiv. Målene er 340 x 154 cm, og vurderingen ligger på **770.000-1.100.000**, så dette blir kanskje auksjonens dyreste objekt.

Et 1700-talls Ghiordes bønneteppe fra Vest-Anatolia

På 1700- og 1800-tallet ble det vevet en mengde bønnetepper i Ghiordes. Dette er et av de tidlige teppene, og det har de elementene som Ottoman-dynastiet foretrakk, det vil si stilistisk blomstermotiv og klare komplementærfarger. Bønneteppene har gjerne en bønnenisje formet som et vindu, ofte med en oppadstrebbende søyle på hver side og en lampe hengende ned fra midten. Gjennom vinduet går bønnen til Allah. Den samme borden og søyler finner man på lignende

tepper i Metropolitan Museum of Art i New York.

Dette eksemplaret kommer fra The Dr. Amir Pakzad Carpet Museum i Hannover. Det måler: 174 x 135 cm og vurderingen ligger på **110.000-165.000 kroner**.

Mughal-fragment

Et Mughal fragment av et teppe fra Nord-India, antagelig Kashmir eller Lahore, fra annen halvdel av 1600-tallet. Noen meget spesielle tepper ble produsert under Keiser Shah Jahans regjeringstid (1628-1658). De reflekterer den dekorative velstand og rikdom ved hans hoff. Mange av mønstrene inneholdt rubinrøde felter med hvite border som omkranser blomster. Krysantemum som dette fragmentet er eksempel på, var favorittblomsten ved Shah Jahan's Hoff. Teppet måler 140 x 49 cm og vurderingen ligger på **165.000-220.000 kroner**.

«Lotto»-teppe fra Vest-Anatolia fra slutten av 1500-tallet

Mønsteret på dette teppet har sitt navn etter den italienske renessanse-kunstneren Lorenzo Lotto. Han malte eksempler på dette mønstret i bilder fra 1542 og 1547. Man finner det også med litt andre mønstre i flere italienske og hollandske malerier fra 1520-tallet til utpå 1700-tallet. Disse mønstrene omtales som kelim-type på grunn av det geometriske mønstret, i motsetning til florale med blomster og blad.

På 1500-tallet var det stor eksport av tepper fra Lilleasia og landene østenfor til havnene rundt Middelhavet, særlig Italia, Spania og Portugal. Analyser viser at dette teppet antagelig er fra perioden 1430-1530. Det er 163 x 114 cm og har en vurdering på **550.000-770.000 kroner**.

Ushak medaljong-teppe fra Vest-Anatolia laget på 1500-tallet

De tidligste og beste eksemplene på denne typen tepper ble vevet for det velstående ottomanske hjemmemarked. Men man finner også medaljong-tepper i europeisk kunst på 1500-tallet, som i Velasques, Zurbarans og Vermeers kunst.

Ushak-teppene veves i byen Usak i Tyrkia. På 1400-tallet var det stor eksport av tepper herfra til Europa. Dette teppet er 489 x 236 cm og har en vurdering på **165.000-220.000 kroner**. Det er også fra The Dr. Amir Pakzad Museums samling i Hannover.

Ushak-tepper av en enklere og grovere kvalitet hadde en populær periode på slutten av 1800- og begynnelsen av 1900-tallet, og store format ble knyttet i mengder for vestlige markeder.

